

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2023. gada 2. maijā

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Gunārs Kusiņš un Artūrs Kučs,

izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēji) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 49/2023),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēji lūdz Satversmes tiesu atzīt Imigrācijas likuma pārejas noteikumu 58. punktu redakcijā, kas bija spēkā līdz 2023. gada 20. aprīlim (turpmāk – apstrīdētā norma), par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. pantam, 91. panta pirmajam teikumam un 96. pantam, kā arī Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 4. protokola 4. pantam un spēkā neesošu no pieņemšanas brīža.

2. Apstrīdētā norma noteica: “Krievijas Federācijas pilsonim, kas ir saņēmis pastāvīgās uzturēšanās atļauju saskaņā ar šā likuma 24. panta pirmās daļas 8. punktu, pastāvīgās uzturēšanās atļauja ir derīga līdz 2023. gada 1. septembrim. Ja persona vēlas atkārtoti saņemt pastāvīgās uzturēšanās atļauju, tā līdz 2023. gada

1. septembrim iesniedz apliecinājumu par valsts valodas apguvi atbilstoši šā likuma 24. panta piektajā daļā noteiktajam. Pastāvīgās uzturēšanās atļauja personai netiek izsniegta, ja izpildās kāds no šā likuma 34. panta pirmās daļas nosacījumiem.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei, bet saskaņā ar šā likuma 16. panta 6. punktu lietas par Latvijas nacionālo tiesību normu atbilstību tiem Latvijas noslēgtajiem starptautiskajiem līgumiem, kuri nav pretrunā ar Satversmi. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēji ir tiesīgi iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmo daļu konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviens persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas

neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt Satversmes tiesas likuma 19.² panta sestās daļas 1. punkts prasa šo uzskatu pamatot.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzēji ir Krievijas Federācijas pilsoņi, kuriem ir izsniegtas pastāvīgās uzturēšanās atļaujas, pamatojoties uz Imigrācijas likuma 24. panta pirmās daļas 8. punktu. Pieteikumā norādīts, ka saskaņā ar apstrīdēto normu no 2023. gada 1. septembra viņiem izsniegtās pastāvīgās uzturēšanās atļaujas zaudētu spēku. Apstrīdētā norma neparedzot mehānismu atkārtotas pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanai. Savukārt no apstrīdētās normas piemērotāja, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes (turpmāk – Pārvalde), norādītā izrietot, ka Pieteikuma iesniedzējiem, kuri vēlas turpināt uzturēties Latvijas Republikā, nezaudējot pastāvīgā iedzīvotāja statusu, līdz 2023. gada 1. septembrim jāsaņem jauna pastāvīgās uzturēšanās atļauja jeb Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statuss. Lai pieprasītu Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statusu, Pieteikuma iesniedzējiem esot jāpierāda valsts valodas prasme, noteiktu regulāru finanšu līdzekļu esamība, kā arī nepārtraukta uzturēšanās Latvijā, ieskaitot laika periodus pirms apstrīdētās normas pieņemšanas.

Pieteikumā norādīts, ka apstrīdētās normas mērķis ir atņemt konkrētai ārvalstnieku grupai, pie kuras pieder Pieteikuma iesniedzēji, tiesības uzturēties Latvijā. Pieteikuma iesniedzēji esot nostādīti nevienlīdzīgā situācijā salīdzinājumā ar citiem bijušajiem Latvijas pilsoņiem un nepilsoņiem, kuri ieguvuši pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saskaņā ar Imigrācijas likuma 24. panta pirmās daļas 8. punktu. Turklāt, atņemot valsts piešķirto pastāvīgās uzturēšanās statusu, tiekot aizskartas viņu tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību un pārkāpts tiesiskās paļāvības aizsardzības princips. Pieteikuma iesniedzēju ieskatā, viņu pamattiesību aizskārums ir sagaidāms nākotnē, proti, 2023. gada 1. septembrī, kad nenovēršami beigtos viņām izsniegto pastāvīgās uzturēšanās atļauju termiņš. Tādējādi tikšot pārkāpts Satversmes 1. pantā ietvertais tiesiskās paļāvības aizsardzības princips, 91. panta pirmajā teikumā paredzētais tiesiskās vienlīdzības princips, Konvencijas 4. protokola 4. pantā nostiprinātais kolektīvas ārvalstnieku izraidīšanas

aizliegums, kā arī aizskartas Pieteikuma iesniedzējiem Satversmes 96. pantā ietvertās tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību.

Personas pamattiesību aizskārums Satversmes tiesas likuma izpratnē ir saprotams tādējādi, ka apstrīdētā norma radījusi vai rada nelabvēlīgas sekas pieteikuma iesniedzējam, piemēram, tiesību norma, kuru persona uzskata par neatbilstošu augstāka juridiska spēka tiesību normai, tai ir piemērota. Tomēr Satversmes tiesa ir atzinusi, ka pamattiesību aizskārums var būt arī nākotnē sagaidāms. Tas nozīmē, ka pastāv pamatota un ticama iespējamība, ka apstrīdētās normas piemērošana varētu radīt nelabvēlīgas sekas konstitucionālās sūdzības iesniedzējam (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-74-01 12.1. punktu*). Proti, nākotnē sagaidāma aizskāruma gadījumā ir skaidri redzams, ka tas personai agrāk vai vēlāk, bet noteikti radīsies (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 23. punktu*). Vērtējot nākotnē sagaidāmu personas pamattiesību ierobežojumu un izlemjot jautājumu par lietas ierosināšanu, Satversmes tiesa ņem vērā gan risku, ka šis ierobežojums nenovēršami skars konkrēto personu, gan arī iespējamo personas tiesisko interešu aizskārumu (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 22. jūnija sprieduma lietā Nr. 2009-11-01 10. punktu*). Nākotnē sagaidāms aizskārums var būt pamats lietas ierosināšanai un izskatīšanai pēc būtības tikai tādos gadījumos, kad likumā paredzētās nelabvēlīgās sekas, kas personai iestātos tiesību normas piemērošanas gadījumā, radītu tai būtisku kaitējumu (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 23.2. punktu*). Satversmes tiesa katrā individuālā gadījumā vērtē šāda aizskāruma esamību un noskaidro, vai ir pamats ierosināt lietu un pēc būtības izvērtēt personas prasījumu.

Kolēģija konstatē, ka ar 2023. gada 5. aprīļa likumu “Grozījumi Imigrācijas likumā”, kas stājās spēkā 2023. gada 20. aprīlī, apstrīdētā norma izteikta jaunā redakcijā. Proti, saskaņā ar šobrīd spēkā esošo regulējumu Krievijas Federācijas pilsonim, kas ir saņēmis pastāvīgās uzturēšanās atļauju saskaņā ar Imigrācijas likuma 24. panta pirmās daļas 8. punktu, pastāvīgās uzturēšanās atļauja ir derīga līdz: 1) 2023. gada 1. septembrim, ja Pārvaldē līdz minētajam termiņam nav saņēmti nepieciešamie dokumenti Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statusa

pieprasīšanai; 2) 2023. gada 31. decembrim attiecībā uz personu, kurai Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statusa pieprasīšanai ir nepieciešams apliecinājums par valsts valodas apguvi, ja līdz 2023. gada 1. septembrim ir saņemta informācija par to, ka šī persona līdz 2023. gada 1. septembrim vismaz vienu reizi ir kārtojusi valsts valodas prasmes pārbaudi un šai personai noteikta atkārtota valsts valodas prasmes pārbaudes kārtošana līdz 2023. gada 30. novembrim, bet Pārvaldē līdz 2023. gada 31. decembrim nav saņemti nepieciešamie dokumenti Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statusa pieprasīšanai; 3) galīgā nolēmuma spēkā stāšanās dienai lietā par Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statusa pieprasīšanu, ja persona iesniegusi nepieciešamos dokumentus šā statusa pieprasīšanai. Tāpat ar 2023. gada 5. aprīļa likumu "Grozījumi Imigrācijas likumā" Imigrācijas likuma pārejas noteikumi papildināti citstarp ar 58.³ punktu, kas paredz, ka Imigrācijas likuma pārejas noteikumu 58. punktā minētajām personām pietiekams iztikas nodrošinājums Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statusa pieprasīšanai ir arī personai piešķirtā pensija.

Pieteikuma iesniedzēju argumenti par to, ka viņi nespēs izpildīt nosacījumus pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanai un tāpēc 2023. gada 1. septembrī ir sagaidāms viņu pamattiesību aizskārums, ir sniegti saistībā ar apstrīdēto normu. Tomēr likumdevējs ir grozījis apstrīdēto normu un tādēļ vairs nav iespējams pārlicināties par to, ka pastāv pieteikumā norādītie apstākļi un 2023. gada 1. septembrī Pieteikuma iesniedzējiem izsniegtās pastāvīgās uzturēšanās atļaujas zaudēs spēku. Tādējādi no pieteikuma nav iespējams secināt, ka pastāv pamatota un ticama iespējamība, ka Pieteikuma iesniedzējiem apstrīdētās normas piemērošanas rezultātā 2023. gada 1. septembrī iestāsies nelabvēlīgas sekas, radot viņiem būtisku kaitējumu.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

noĻēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 49/2023).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina